

studijem sviju interpretativnih komponenata, a to su: intonacija, ritmički profil djela, dikcija, dah i fraza, koja mu je posljedica. Na taj će način djelo na kraju studija sazreti u svakom pogledu i neće biti potrebno da se koji od ovih elemenata naknadno ubacuje u koncepciju koja već postoji.

I još nešto! Ta koncepcija treba da je unaprijed isplanirana i fiksirana. Ali nikada ne smatrajte

djelo definitivno nastudiranim, jer svaki pjevač i zborovođa, kao i svaki drugi umjetnik, uvijek nastoji, ili barem treba da nastoji, za što većim savršenstvom, za što dotjeranijim nivoom izvođenja. Tome nastojanju posvećen je i »Mladinski pevski festival«, posvećen je sav naš predani i zaslužni ne-sebični rad, a posvećeno je i ovih nekoliko izrečenih misli. —

Mladen Pozaić

Povodom 200-te godišnjice najstarijeg hrvatskog oratorija

Con licenza de' Superiori štampana je godine 1767. u Veneciji monografija pod naslovom »Storia di San Doimo, primo vescovo di Salona« koje je autor Splićanin Julije Bajamonti (1744—1800) — liječnik, orguljaš, polihistor, arheolog, poljoprivredni stručnjak, nautičar, meteorolog, filozof i stilističar. Osjećao se Slavenom te je uz naš jezik, kojeg je zvao »La nostra lingua«, govorio još engleski, grčki, njemački, francuski, talijanski i latinski jezik.

Dubrovački gospari su ga uvelike cijenili i pozivali su ga često u svoju Republiku gdje je održavao niz predavanja, pa čak tamo izveo svoj drugi »Requiem« prilikom zadušnica održanih 1787. u povodu smrti velikog naučenjaka Ruđera Boškovića. Tri godine iza prvog izdanja »Života Svetog Dujma«, dakle 1770, štampao je Bajamonti »Proseguimento della storia di San Doimo, in cui si describe La translazione del suo corpo ultimamente solenziata della città di Spalato«. Bio je to opis grandioznih svečanosti koje su održavane od 7. do 12. svibnja 1770. godine u Splitu prilikom prenosa svečevih kosti iz starog oltara u novi kojeg je izradio kipar Moleter u baroknom stilu. Teško je vjerovati nakon ovog opisa da je u našoj hrvatskoj povijesti bilo do tada svečanijeg religioznog obreda. Uz veliki broj domaćeg i stranog visokog plemstva, koji je tome prisustvovao, opisuju i nabraja Bajamonti crkvene ličnosti pozvane na ovu svečanost: »Il Monsignor S. Blascovich vescovo di Makarska, mon. Zucheri vesc. di Veglia, mon. Casteli vesc. di Cataro, mon. Tripkovich vesc. di Nona«, Triali biskup korčulanski, Dell Ollio biskup kotorski, Giurileo biskup iz Raba, trogirski biskup Miočević, Trevisan biskup skradinski, Disnico šibenski, Riboli hvarski, Bernardi biskup osorski koji su aktivno sudjelovali pomažući splitskom nadbiskupu Garagninu. Dvanaestog svibnja izveden je u gradskom kazalištu za uzvanike oratorij »Prenos svetog Dujma« čiji libreto je štampan kao dodatak drugoj knjizi. Dakle, toga je dana izveden prvi puta u našoj zemlji jedan oratorij koji je i svojim sadržajem kao i imenom autora naše domaće djelo. Iste su večeri nastupili Splićani sa jednim narodnim kolom, dok su narednih dana Korčulani izveli Morešku, a Zadranjani jednu kazališnu tragediju. Dakle, autor monografije o svetom Dujmu bio je kompozitor i libretist ovog oratorija.

Bajamontijev »Prenos Svetog Dujma« zapravo je scenski oratorij i autor ga naziva »Componimento drammatico per musica« što potpuno opravdava i njegovu eventualnu scensku postavu. Fabula je uzeta po staroj, stoljećima u narodu sačuvanoj, legendi o prenosu Svetog Dujma iz Salone (Solina) u Splitu. Prema Juliju Bajamontiju Dujam je bio prvi salonitanski biskup koji je živio od 25. do 105. godine poslije Krista, a koji je prilikom progona kršćana pogubljen izvan zidina svog grada. Njegove su kosti otada smatrane relikvijama. U sedmom stoljeću Salonitanci su bili prisiljeni napustiti svoj grad i pobjeći na otoke progonjeni provalom barbarskih plemena. Malo zatim vratili su se na obalu i počeli unutar Dioklecijanove palače graditi domove i budući grad Split. Njihova je tada bila želja da iz razrušene Salone prenesu kosti mučenika Dujma. U to vrijeme prvi je splitski nadbiskup bio Ivan Ravenjanin. I upravo uz taj prenos vezana je legenda koja će poslužiti Juliju Bajamontiju za scenski oratorij. Pod vodstvom Ivana Ravenjanina i svoga starješine Severusa pošli su Salonitanci tražiti među ruševinama Dujmov sarkofag. Kada su ga pronašli, nisu ga

molgi maknuti s mjesta. Tada su pozvali malu djecu koja su podigla i bez napora prenijela ga u Split. Sarkofag koji je prenešen u Split iz Solina, nalazi se sada u splitskoj katedrali, a pronađen je nedavno ispod oltara. Svetog Arnira i sad je samostalno u katedrali izložen (vidi fotografiju na poledini lista. Rađen je u stilu kasnorimске plastike sa slikom Dobrog pastira na prednjoj strani). Uporedo s ovom osnovnom fabulom, uzetom iz legende sačuvane u narodu, Bajamonti je u oratoriju prikazao i susret Salonitancu sa hrvatskim knezom Lobelom. U oratoriju su prikazani Hrvati kao ratnička plemena pred kojima su Salonitanci imali panični strah što je evidentno na početku scene sa Lobelom. No ovaj knez kroz dijalog upoznaje novu vjeru koju i sam prihvaća i konačno bude pokršten. S ovom epizodom Bajamonti postiže efektanu dramsku napetost. I premda je ona historijski nedokazana, teatarski gledano vrlo je interesantna jer ne tretira samo problem pokrštenja Hrvata već i problem u kojemu snaga duha pobjeđuje snagu oružja.

Uloge su podijeljene tako da Ivana Ravenjanina pjeva tenor, Lobela bariton (ili tenor II), a Severusa bas. U izvedbi nadalje sudjeluje mješoviti i dječji zbor. Djelo ima formu talijanske opere serije koju je Bajamonti imao prilike gledati za vrijeme svog studija u Padovi, kombiniranu sa oratorijskim elementima. Tu su arije, dueti i ansamblu povezani s recitativima. Zanimljivo su tretirane solističke dionice. Tako na primjer uloga Ivana Ravenjanina podsjeća na stil kastratskih virtuoznih arija Baldasara Galuppija jer su pisane u veoma dugim koloraturama i bezbrojnim ukrasima. Naprotiv dionice Severusa i Lobela pisane su vrlo jednostavnim melodijama gotovo pergolesijevski. Razlog tome je vjerojatno Bajamonti našao u dramaturškoj logici pa je želio napraviti razliku u koncepciji likova. Ivan Ravenjanin je simbol ideje koja negira tjelesno i lebdi svojim koloraturama izvan materijalnog smisla same riječi. Naprotiv udružnost tona i riječi u arijama Lobela i Severusa naglašava njegovu ovisnost o zemaljskom. Orkestar je potpuno podređen pjevaču i služi kao pratnja. Sačuvane su samo dionice prve i druge violine, te flaute i rogovi. Partitura također nije sačuvana i zato je prilikom obnove premijere oratorija, koja je održana 1969. godine u Splitu za otvaranje Splitskog ljeta, bila povjerena Anđelku Klobučaru temeljita obrada i rekonstrukcija. Solistima, zborom i orkestrom dirigirao je Vladimir Kranjčević uz scensku stiliziranu adaptaciju koju je režirao A. Celio-Cega, a scenografirao Aleksandar Augustinčić. Solističke dionice interpretirali su Josip Novosel (Ravenjanin) Marijan Bručić (Lobela) i Zlatko Foglar (Severus). Djelo je s velikim uspjehom nakon splitske izvedbe u crkvi Svetog Dujma prezentirano u Zagrebačkoj katedrali, dok je ove godine povodom dvjestogodišnjice izveden ponovno kao posljednja večer Splitskog ljeta, te u Osječkoj katedrali na internacionalnom festivalu malih scena ANALEU. Fragmenti oratorija izvedeni su još i u interpretaciji đaka muzičke škole »Vatroslav Lisinski« prilikom njihova nastupa u Moskvi.

Bajamontijev oratorij »Prenos Svetog Dujma« predstavlja veliki kulturni spomenik naše glazbene prošlosti i mnogi bi narodi poželjeli podičiti se sličnim djelom nastalim prije ravno dva stoljeća.

Antun Celio Cega